

25 fascinujících faktů ze světa demografie (obraz: Raymond Douillet
- *Un petit tour et adieu /Krátká pouť a sbohem/*)

Autor: Anatoly Karlin

Nemíním se v tomto článku zabývat informacemi, které lépe informovaní „normálové“ vesměs dávno vědí: Že Izrael svou porodností představuje podivnou výjimku ze standardu Prvního světa, že se fertilita islámského světa propadá rychlostí volného pádu; že předpokládaná délka dožití rychle roste skoro po celém světě; že americké bělochy ve velkém kosí „velké bělošské umírání“ (Great White Death) a že všechny rasové skupiny v USA si v délce dožití vedou lépe než jejich soukmenovci ve zbytku světa – s výjimkou

bělochů, kteří umírají dříve než většina Evropanů.

Nehodlám psát o tak banálních kuriozitkách, jako že v titěrném Bangladéši žije více lidí než v Rusku. ani módně kontroverzních tématech jako Eurábie, Velká výměna atd., jelikož jsem si jimi zabýval už minulosti.

Navíc to všechno snadno najdete na stránkách jako Our World in Data nebo v knížkách Stevena Pinkera.

Místo toho se zaměřím na méně „profláklé“ a esoteričtější informace, jež považuji za skutečně zajímavé především z historické nebo futuristické perspektivy.

***

Demografická geopolitika

(1) Celosvětová řecká populace se drží někde kolem 10 milionů už od časů Alexandra Velikého. Jejich podíl na celosvětové populaci se ovšem propadl z asi 5 % na dnešní jen o něco málo víc než desetinu procenta.

Zdroj: Hansen, Mogens Herman. 2008. "An Update on the Shotgun Method." *Greek, Roman and Byzantine Studies* 48 (3): 259–86.

(2) V roce 1900 měla Evropa pětkrát více obyvatel (~400 mil.) než subsaharská Afrika (~80 mil.).

Do roku 2100 bude obyvatelstvo subsaharské Afriky (~4 mld.) osmkrát početnější než to evropské (~650 mil.).

Nevídaný obrat!

Zdroj: Maddison Project; UN World Population Prospects.

(3a) Fascinující je také srovnání moderních národních států s jejich středověkými protějšky (před zásahem morové epidemie Černé smrti):

Francie narostla jen na trojnásobek: z asi 20 milionů lidí na současných 65 milionů.

Anglie se ovšem početně zdesetinásobila z šesti milionů na šedesát.

Itálie je sedmkrát početnější: 9 milionů lidí ve středověku, 60 v současnosti.

Indů je patnáctkrát více, středověkých asi sto milionů se rozrostlo na 1,7 mld. (včetně Bangladěše a Pákistánu).

Podobný vzestup zažila i Čína: ze 100 milionů na 1,4 miliardy.

Byzantinci-Řekové „zůstali na svých“ deseti milionech (viz výše).

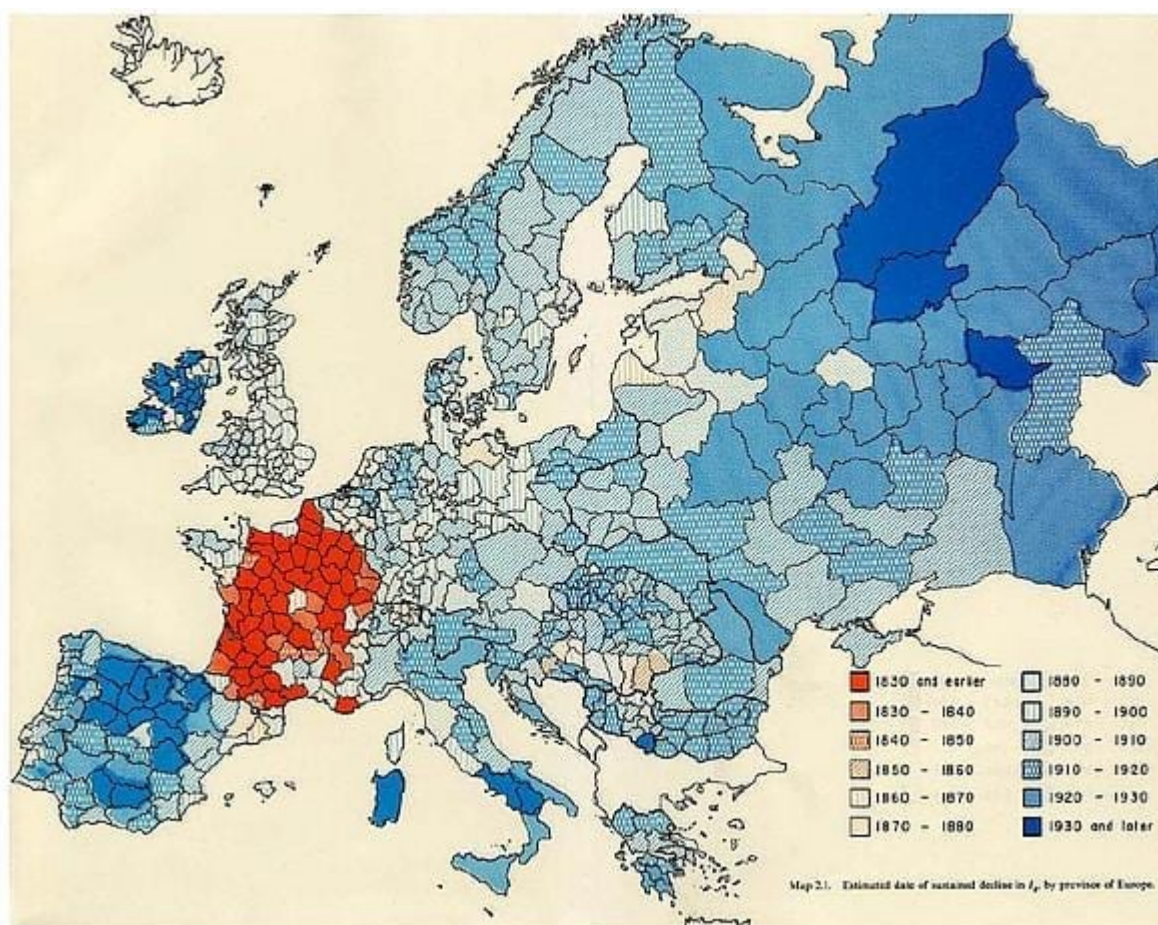
Ruské země prožily masivní zhuštění obyvatelstva ze šesti na 190 milionů.

Zdroj: Maddison Project.

(3b) Rusku se tedy navzdory obrovským ztrátám demografického potenciálu v průběhu 20. století v dlouhodobé perspektivě vedlo velice dobře a jeho podíl na populaci evropského kontinentu se zvýšil z asi 5 % na 20 % (pokud započteme i Ukrajinu a Bělorusko, dokonce celou čtvrtinu). V tomto ohledu je tedy Rusko zrcadlovým obrazem Francie. Sláva mušketě a bramborám!

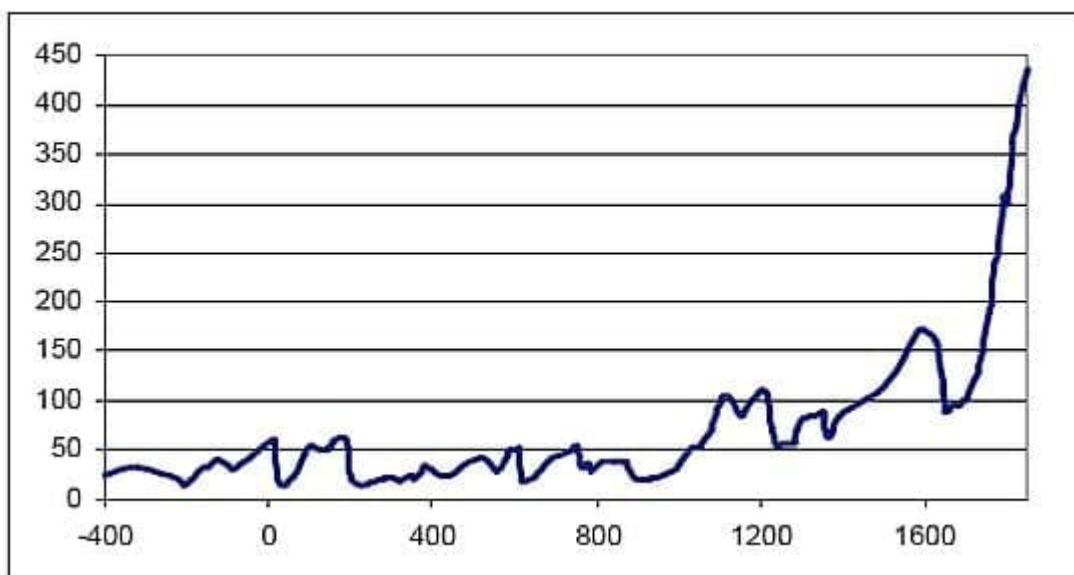
(3c) V širším měřítku pak Evropa s Čínou navzdory podobné středověké základně kolem sto milionů lidí skončily dnes na velice odlišných číslech: Číňanů je dvakrát tolik co Evropanů (1,4 mld. vs. 700 mil.). Výhoda zaostalosti - pozdější demografický přechod ponechal obyvatelstvu více času k prudkému růstu.

Zdroj: Enrico Spolaore, Romain Wacziarg. 2019. "Fertility and Modernity." Working Paper Series. National Bureau of Economic Research.

(4) Francie jako první moderní země na světě prošla **přeměnou porodnosti**, která měla kořeny v životním stylu francouzské šlechty 18. století. Podíl Francouzů na evropské populaci se následně propadl z pětiny ve středověku na méně než desetinu koncem 19. století.

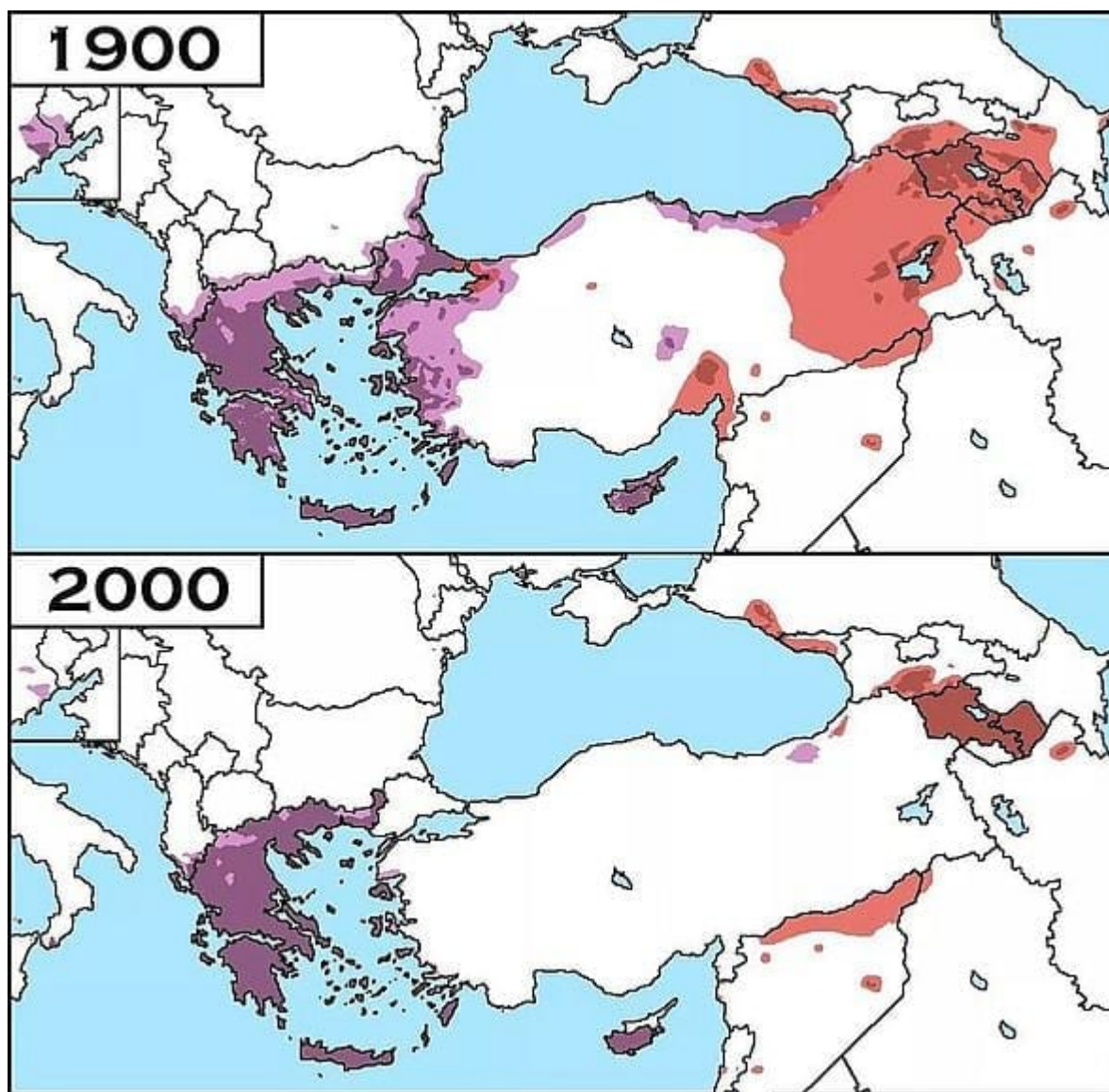
Diagram 4.20. Chinese Population Dynamics (in millions), 400 BCE – 1850 CE

(5) Masivní demografické ztráty na úrovni východní Evropy za 2. světové války nebyly v malthusiánské éře ničím výjimečným.

Třicetiletá válka v Německu nebo mongolský vpád do Ruska a Persie zahubily třetinu tamějšího obyvatelstva.

Války a chaos spojené s koncem dynastií obvykle zabily někde mezi třetinou a polovinou Číňanů. (viz *kliodynamika /matematické modelování historie/ Petera Turchina* - pozn. DP)

(6) Stali se demografickým vítězem 20. století Turci?

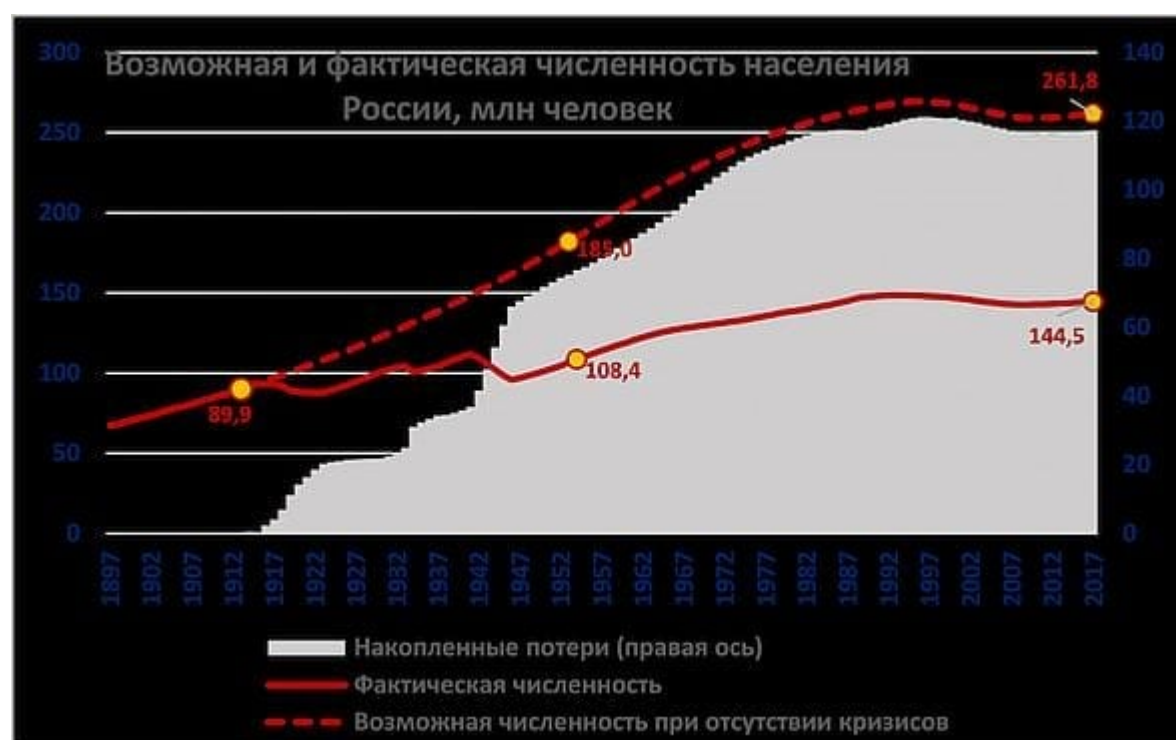
1914: 13,7 mil. Turků vs. 10 milionů Arménů a Řeků (1,3:1) & ~170 milionů v Ruské říši - ošidná situace.

2017: 80,8 mil. Turků vs. 13,7 milionů Arménů a Řeků (6:1) & ~150 milionů v Ruské federaci - bezpečnější než kdy předtím.

(7) Poměr obyvatelstva mezi Ruskem a Ukrajinou se od roku 1992 snížil z 3:1 na skoro 5:1.

Ironií osudu tak byla nezávislost země pro rovnováhu ukrajinského obyvatelstva s Rusy mnohem ničivější než ty nejhorší Kaganovičovy nebo nacistické ukrutnosti.

Demografie komunismu

(8a) Kdyby Rusko neprodělalo trojí demografickou pohromu v podobě bolševismu, 2. světové války a kolapsu 90. let, mělo by ve svých dnešních hranicích v roce 2017 při zachování ukazatelů plodnosti a migrace 261,8 milionu obyvatel, tedy dvojnásobek jeho skutečné populace 146 milionů lidí.

Zdroj: Anatoly Vishnevsky. Демографические итоги послереволюционного столетия & Демографические катастрофы XX века.

(8b) Podle mých velice přibližných výpočtů, založených na vícero zdrojích, se počet obyvatel následujících útvarů v jejich stávajících hranicích proměnil mezi lety 1913/14 a 1945/46 zhruba následovně:

Rusko - 91 mil./97 mil.
 Ukrajina - 35 mil./34 mil.
 Bělorusko - 7,5 mil./7,7 mil.

Jestliže přijmeme výše nastíněné potenciální ztrojnásobení u všech těchto populací, mohli jsme dnes mít na scéně ruskou říši či republiku 120 miliony plně poruštěných Bělorusů a z velké části rusifikovaných Ukrajinců navíc – a celkovou slovanskou populací téměř 400 milionů lidí.

To je mimochodem dvakrát víc než počet bílých Američanů a jednoznačně nejpočetnější evropská etnická skupina, skoro tak velká jako celá dnešní západní Evropa.

12

ПО ПЕРЕПИСИ 1897 Г.

1897 г.	128,2	МИЛЛ.	1904 г.	142,3	МИЛЛ.
1898 »	130,2	»	1905 »	144,5	»
1899 »	132,1	»	1906 »	146,6	»
1900 »	134,1	»	1910 »	155,6	»
1901 »	136,1	»	1950 »	282,7	»
1902 »	138,2	»	2000 »	594,3	»
1903 »	140,2	»			

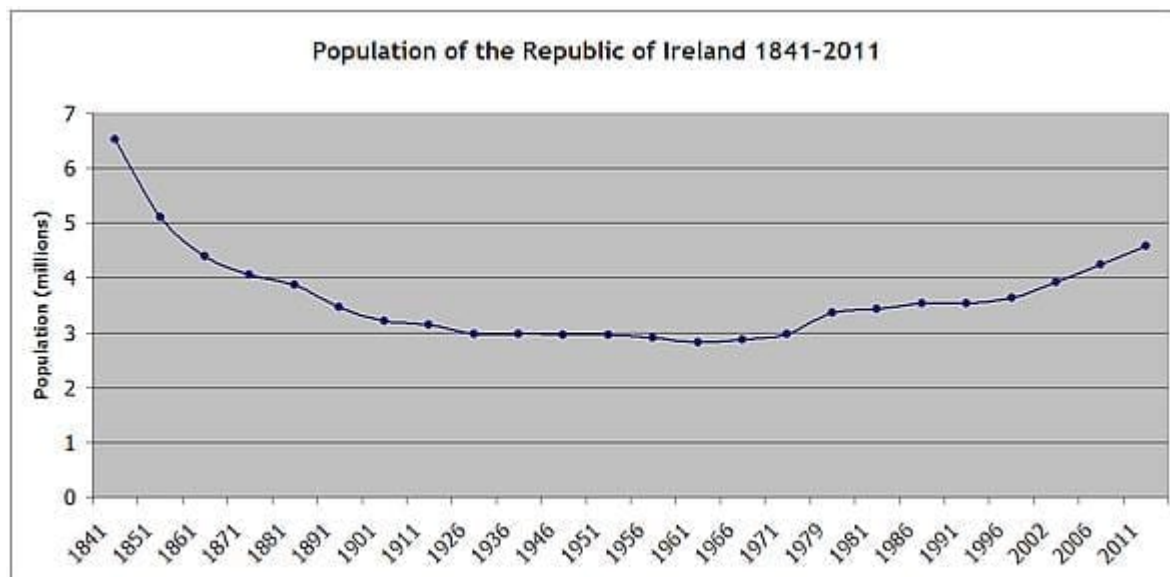
Если же принять естественный приростъ равнымъ 18 чел. на тысячу въ годъ (какъ даетъ указанный источникъ для 50-ти европейскихъ губерній для 1897 г.), то въ началѣ 1906 года число жителей Россіи должно считатьъ близкимъ къ 150,1 миллионамъ (вмѣсто 146,6 мил.). Осторожнѣе, однако, принять предположеніе ³⁾ о годовомъ приростѣ въ 1¹/₂‰.

(8c) Celkový počet obyvatel této hypotetické Ruské říše, pokud by si zachovala vládu také nad centrální Asií a Kavkazem a v průběhu 20. stol. ji nevykrváceli komunisté, nacisté a Západ, by tak nejspíš nebyl příliš daleko 594 milionů lidí, které v roce 1906 odhadoval na přelom tisíciletí Dmitrij Mendělejev.

Zdroj: Dmitrij Mendělejev. *К познанию России* (Porozumět Rusku).

(9) Pokud je mi známo, **jediné skupiny**, jejichž příslušníků v současnosti žije méně než v roce 1914, jsou Lotyši, Estonci a aškenázští Židé. Je poněkud paradoxní, že právě tyto národy měly (*per capita*) **největší podíl** na nastolení bolševismu v Rusku. Bůh asi vážně nenávidí komouše...

(10) Dodejme však, že Irové se mohou „pyšnit“ ještě extrémnějším a jedinečným antirekordem: Je jich dnes méně (asi 6,6 v celém Irsku) než v roce 1840 (8,5 mil.)! Čím asi tolik naštváli Boha oni?

(11) Komunismus ale nemusí vždy nutně znamenat absolutní demografickou pohromu. Jak zjistil (uživatel Twitteru) @Cicerone973, počet porodů v Nejlepší (tj. Severní) Koreji (25 mil.) loni nejspíš poprvé v dějinách překonal svého jižního souseda (52 mil.).

I když, jak tvrdí Brian Reynolds Myers, čučche (potažmo songun) s marxismem nemá v podstatě nic společného.

(12) Zázrak maoismu: Mezi lety 1960 a 1978 se podíl městského obyvatelstva v Číně snížil z 20 na 18 %.

Zdroj: Arthur K. Kroeber. *China's Economy*.

(13) Nemáme spolehlivé údaje o čínském ukazateli souhrnného ukazatele porodnosti (*total*

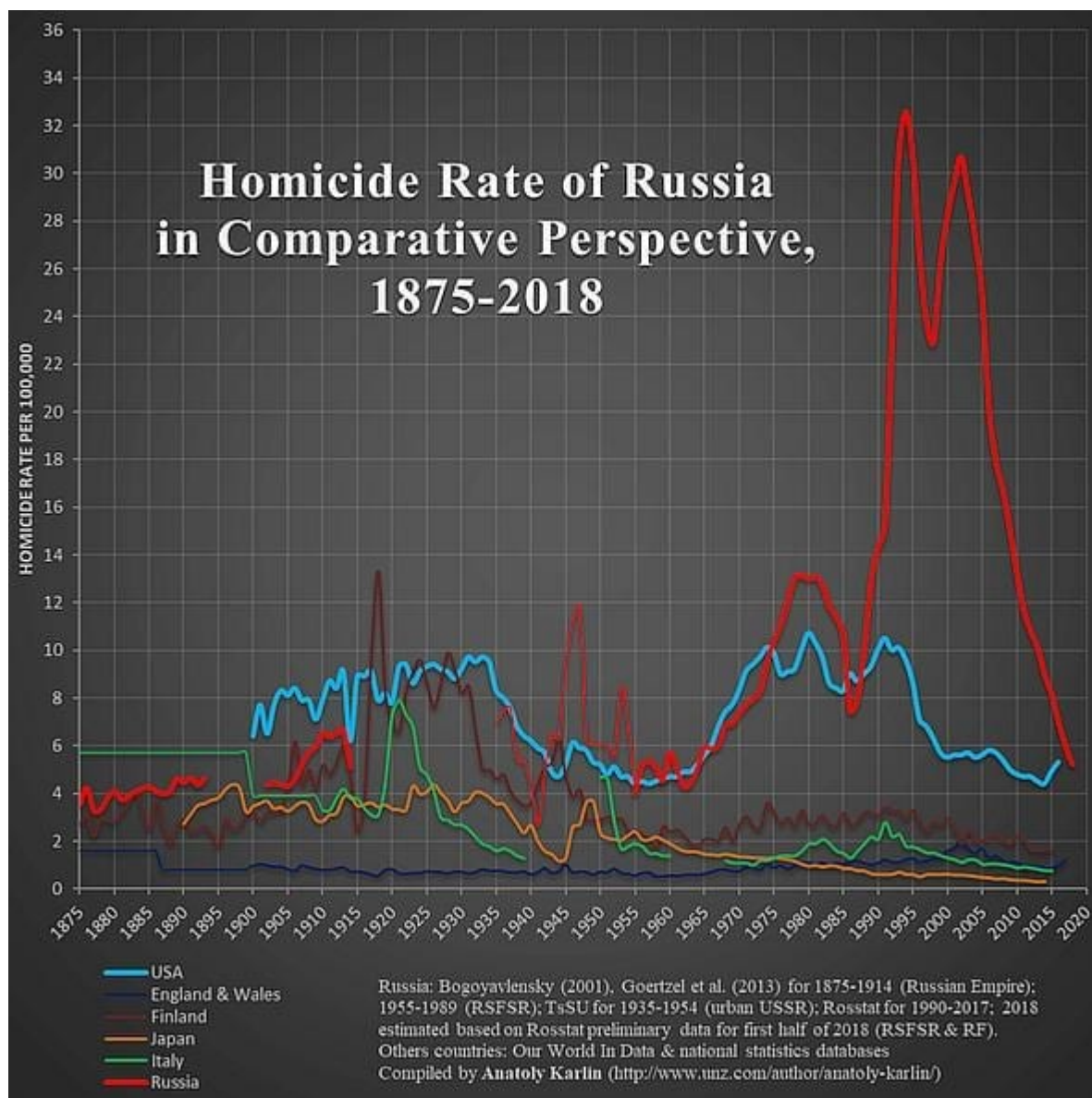
fertility rate, TFR): může to být 1,6 dítěte na ženu, ale také 1,1 dítěte – nebo cokoliv mezi tím, viz např. [zde](#), [zde](#), a [tady](#).

Vzhledem k významu této země se to jeví docela důležitě.

Demografie Ruska

(14a) Úmrtnost Rusů středního věku byla v 90. letech minulého století a počátkem 21. století horší než na sklonku carského Ruska. Za skoro třetinou úmrtí stál alkoholismus. Toto číslo se mezitím výrazně snížilo.

(14b) Navzdory tezím Stevena Pinkera prošlo Rusko v poslední třetině 20. století „decivilizačním“ procesem v ukazateli počtu vražd (spolu s celou řadou dalších indikátorů blahobytu společnosti). Korelace s epidemií alkoholismu byla v podstatě dokonalá.

V posledních letech se počet vražd v Rusku vrátil do „stabilního stavu“ z doby před rokem 1965, tedy asi ~5 na 100 000 obyvatel.

Země má pochopitelně stále co dohánět, v Rusku na počátku 20. století se totiž vraždilo srovnatelně třeba s Itálií, Finskem nebo Japonskem, jež jsou dnes přinejmenším pětikrát méně násilné.

(14c) Na sklonku sovětské éry byla předpokládána délka dožití na Ukrajině stabilně o dva roky vyšší než v Rusku - což platilo už od 19. století (nejspíš díky nižší spotřebě alkoholu - už tehdy).

Ukrajina však posledních skoro deset stagnuje a dodnes nevyrovnala své maximum z 60. let. Rusko ji tak v tomto ukazateli v roce 2018 překonalo.

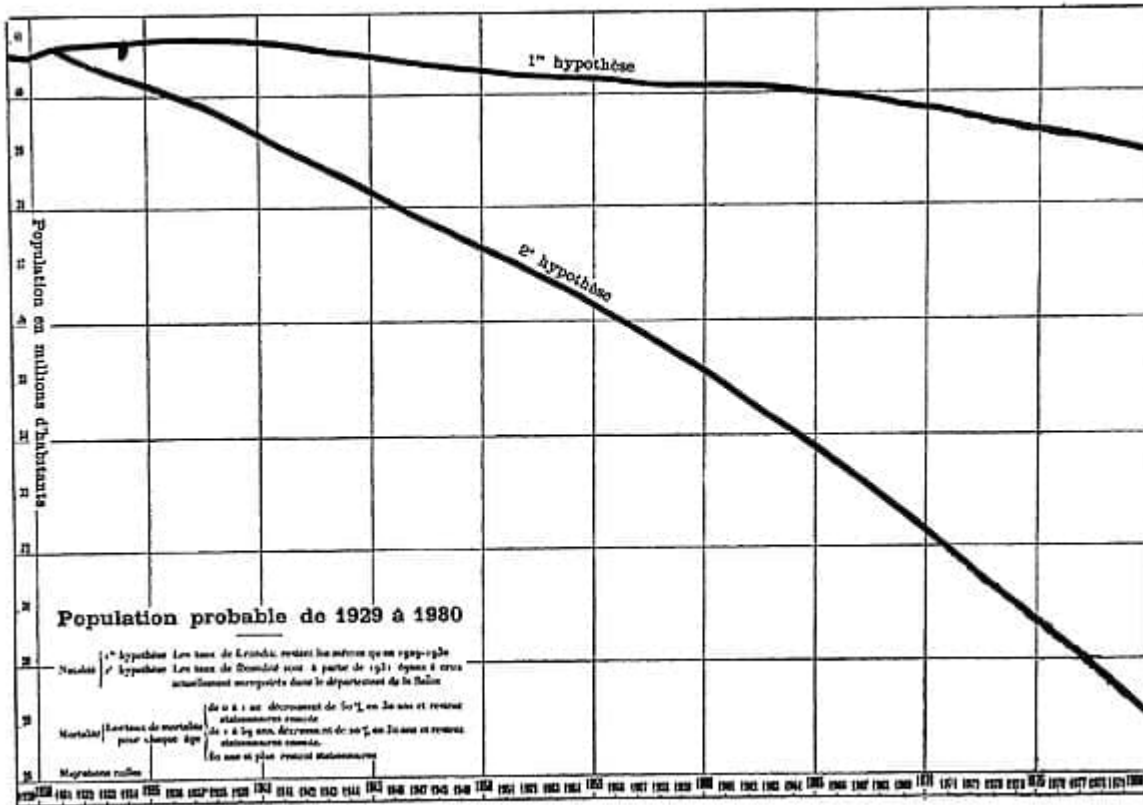
(15) Lidé ze střední Asie představovali v roce 1914 asi desetinu obyvatelstva Ruského impéria, zatímco dnes polovinu lidí v Ruské federaci. Porodnost se však od počátku 90. takřka vyrovnala.

Tito lidé si stále častěji hledají práci v Jižní Koreji, která je co se demografického a socioekonomického vývoje týče asi 20 let před Čínou. Jakmile dosáhne někdy po roce 2040 urbanizace Číny svého maxima na 75-80 %, očekávám přesměrování migrace ze střední Asie právě tam.

Demografické předpovědi

(16) Jakkoliv banálně to může znít, demografové se často pletou.

Kolem roku 1930 některé předpovědi odhadovaly pokles francouzského obyvatelstva do roku 1970 ze 40 na 28 milionů. Francouzský souhrnný ukazatel porodnosti (TFR) však z nejnižšího v Evropě vyskočil na jednu z nejvyšších hodnot a populace tak v roce 1970 překročila padesát milionů.

Zdroj: Sauvy, Alfred. 1932. "Calculs Démographiques Sur La Population Française Jusqu'en 1980." *Journal de La Société Statistique de Paris* 73: 319-47.

(17) A pak tu máme některé předpovědi OSN pro rok 2025, citované Paulem Kennedym v jeho knize z roku 1993 *Preparing for the 21st Century*.

predictable. Yesterday's perfectly natural wish to cut infant mortality in the developing world has resulted in today's unintended consequences, this time involving numbers far beyond those imagined by Malthus. For example, in the poorest and also the fastest-growing continent of all, Africa, which now contains about 650 million people, the total (as noted above) is forecast to increase almost threefold, to 1.58 billion, by 2025. Nigeria could expand from 113 to 301 million, Kenya from 25 to 77 million, Tanzania from 27 to 84 million, Zaire from 36 to 99 million, *without* corresponding increases in resources—indeed, with resources shrinking.¹⁰

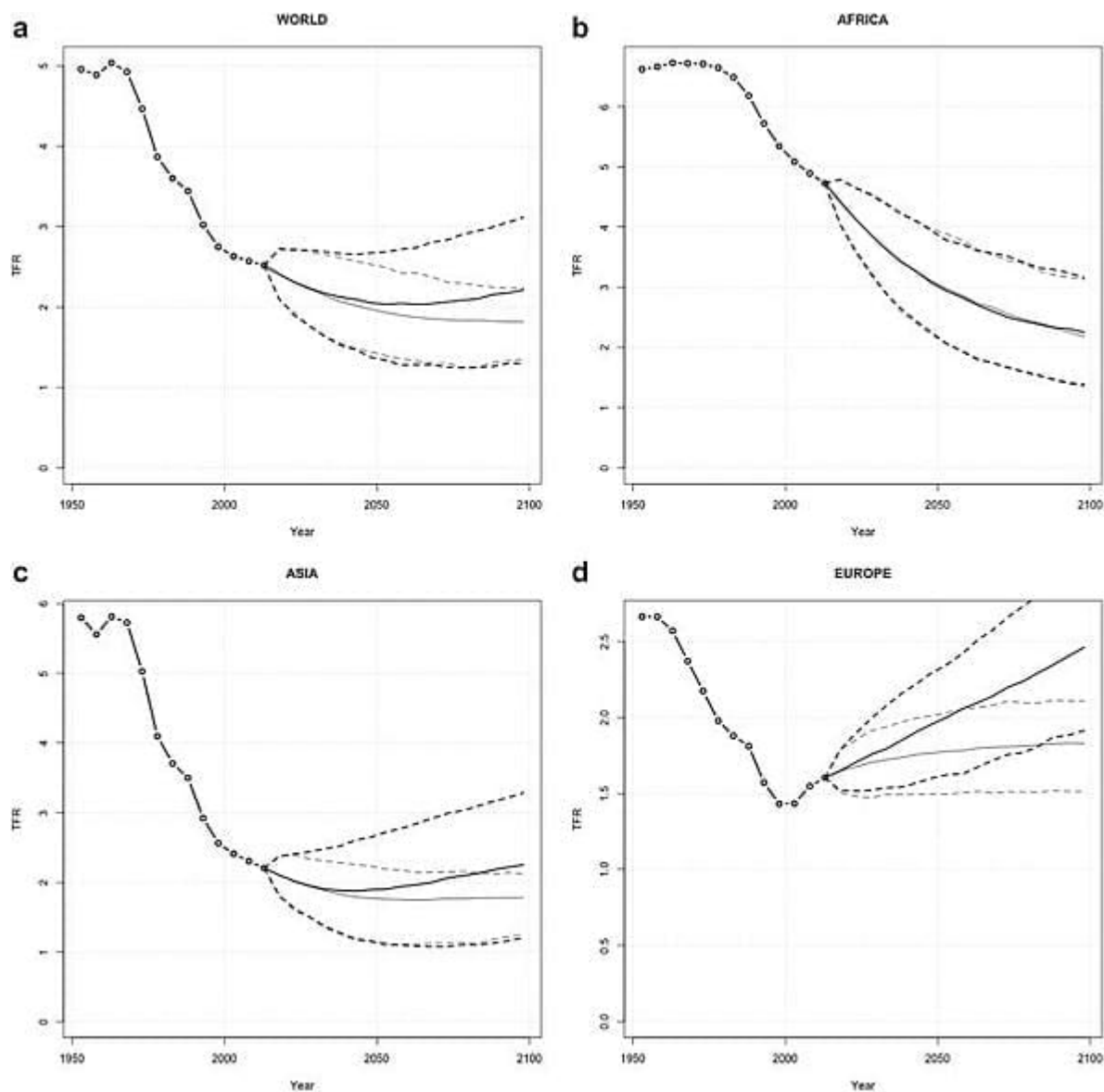
Elsewhere in the developing world, the likely increases are almost as large. China's total may rise only (!) from today's 1.13 billion to about 1.5 billion in 2025, whereas the faster-growing population of India may reach the same total from today's 853 million. Given the approximate nature of these statistics and possible changes in both the birth and death rates of the two countries, it is conceivable that India might possess the world's largest population in 2025—for the first time in recorded history—and then eventually total 2 billion people. In addition to these demographic giants, other nations will contain unprecedentedly high populations by the third decade of the next century: Pakistan with 267 million, Indonesia with 263 million, Brazil with 245 million, Mexico with 150 million, Iran with 122 million.¹¹

Podle aktualizace OSN z roku 2017 tak má třeba Írán v roce 2025 mít 87 a ne už 122 milionů obyvatel.

Demografie výjimečně plodných skupin

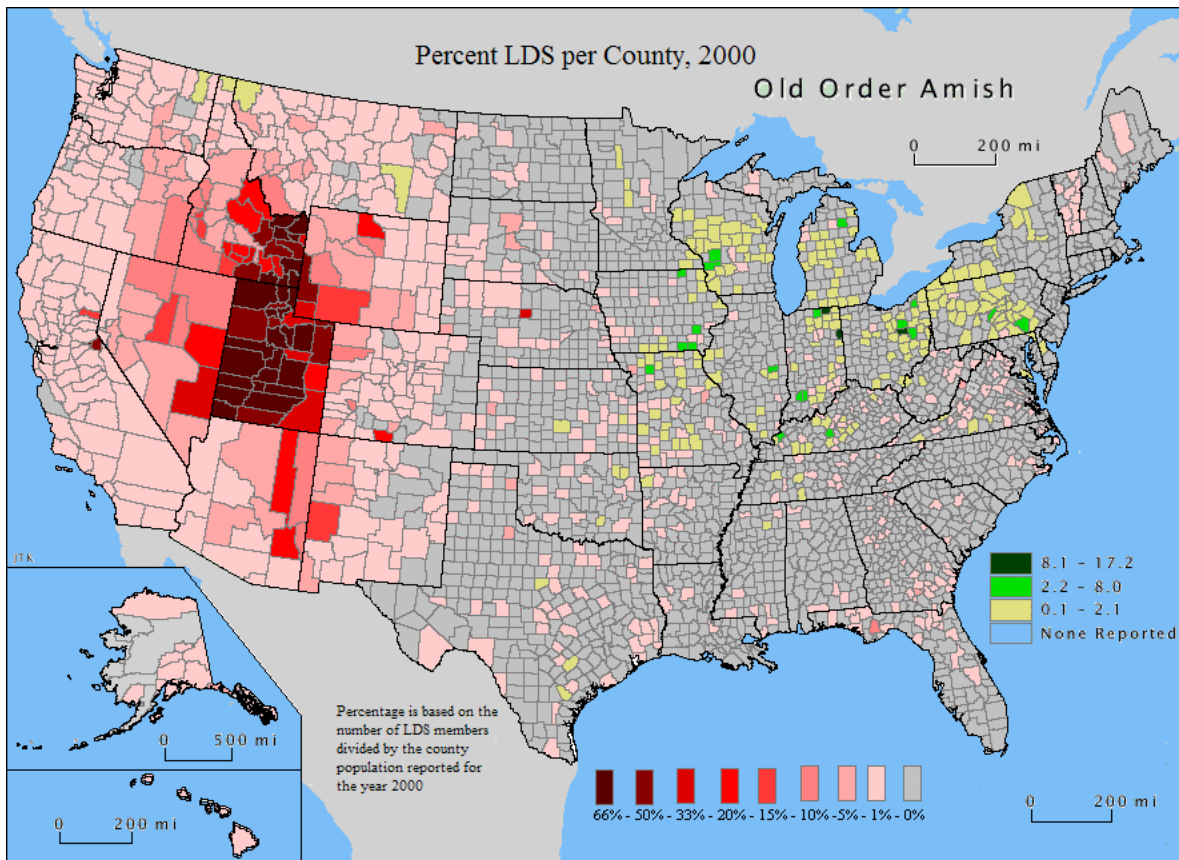
(18) „Ploditelské“ geny získávají v post-malthusiánském prostředí nebývalou výhodu. Je tak docela dobře možné, že Evropa, která si demografickou transformací prošla už před 50-100 lety, bude mít v roce 2100 vyšší porodnost než Afrika.

Zdroj: Collins, Jason, Lionel Page. 2019. "The Heritability of Fertility Makes World Population Stabilization Unlikely in the Foreseeable Future." *Evolution and Human Behavior* 40: 105 - 11.

(19a) Exponenciální růst může mít skutečně zásadní následky. Při zachování současných trendů by tak mormoni tvořili počátkem 22. století většinu obyvatelstva v obrovské části venkovského amerického Západu.

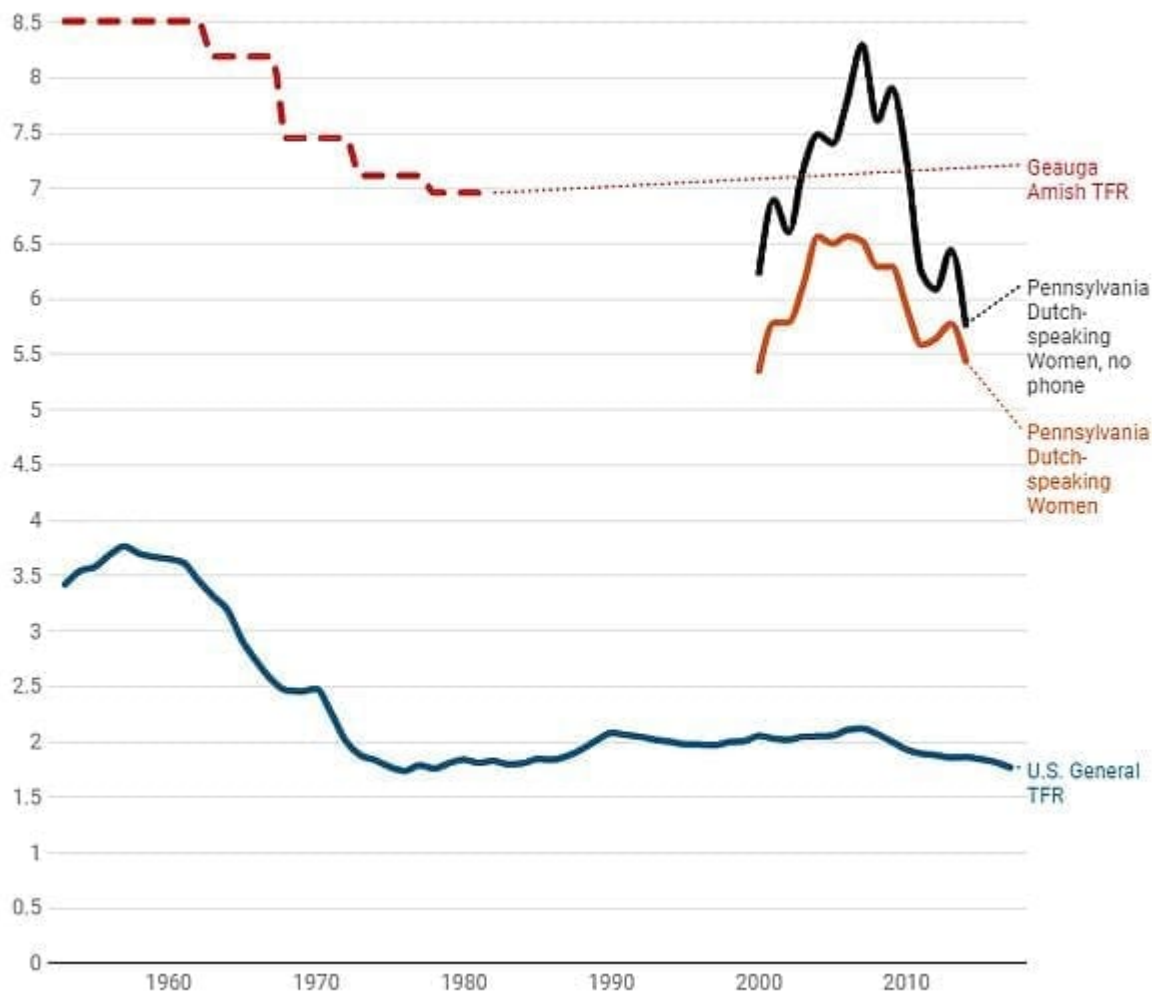

(19b) V roce 1952 žilo v Izraeli 31 000 Charedim a ve Spojených státech 19 000 Amišů. Dnes populace izraelských Charedim přesáhla milion (1 126 000) a v Americe žije 343 000 Amišů.

(19c) Přestože se absolutní amišský souhrnný ukazatel porodnosti (TFR) za poslední století snížil ze zhruba osmi na šest dětí na ženu, rozdíl oproti zbytku amerického národa se zvýšil z dvojnásobku na trojnásobek.

Smoothed Long Run Amish Total Fertility Rate Estimates

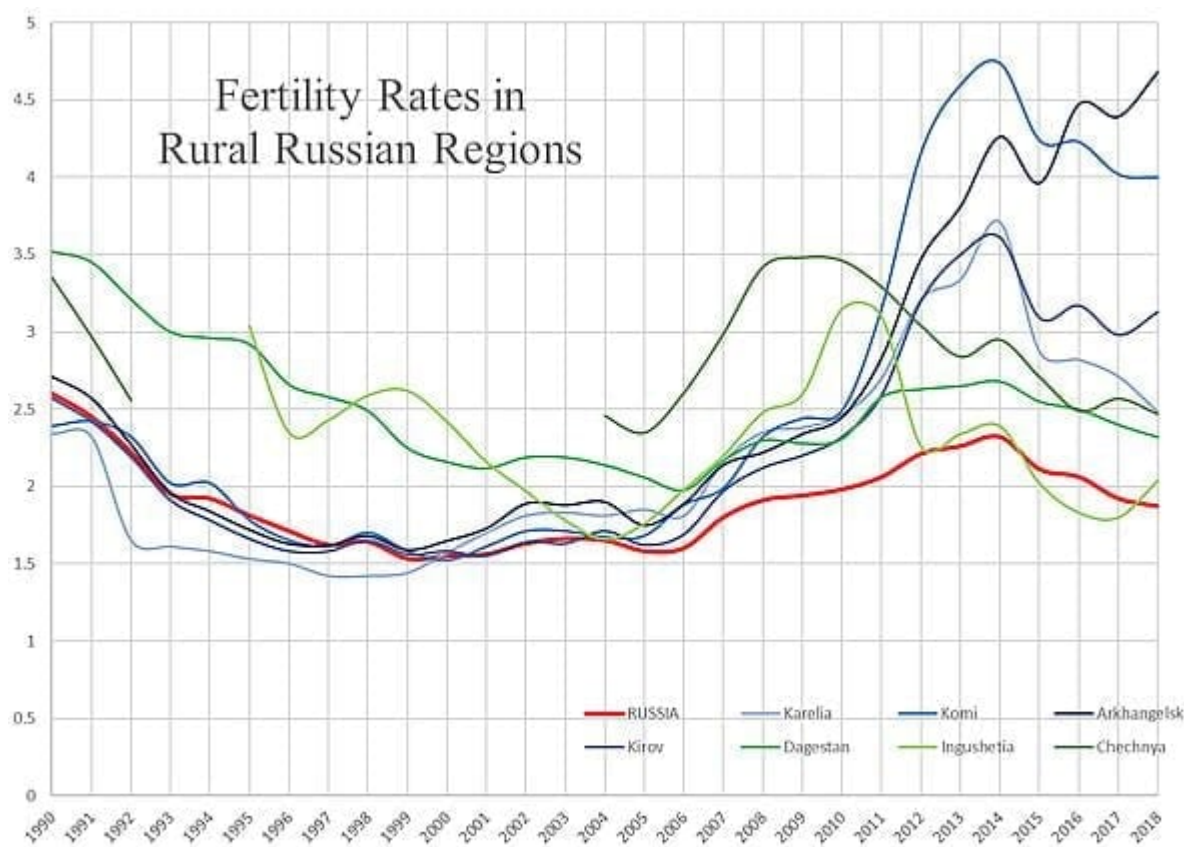
Queried in IPUMS, 2001-2016 ACS 1-year samples

Get the data • Created with Datawrapper

(19d) Podle Grega Cochran a méně zapálení Amišové v průběhu generací „odpadávají“, takže „amišský kvocient“ s každou další generací narůstá, což naznačuje dobré vyhlídky jejich pokračující demografické expanze.

(20) Najde se podobná „chovná“ skupina, jakou mají Izraelci v Charedim a Američané v Amiších a do jisté míry mormonech, také v Rusku?

Objevují se lákavé náznaky, že venkovské oblasti na severu evropské části Ruska se touto cestou ubírají - na případné potvrzení trvalosti tohoto trendu si však budeme muset ještě počkat.

Demografické perličky

(21) Z manželství, uzavřených ve 30. letech 18. století v massachusettském Walthamu, vzešlo v průměru 9,7 dětí - nejvyšší číslo, jaké kdy demografii se zabývající historikové zaznamenali, s výjimkou nepočtených křesťanských společenství.

Zdroj: David Hackett Fischer. *Albion's Seed*.

(22a) Průměrný klasický liberál to asi nerad uslyší, ale mateřská dovolená a přídatky na děti podle všeho **fungují podstatně lépe** než zákaz potratů a sociální konzervatismus, alespoň co se týče podpory plodnosti a odstranění pobídek dysgenické reprodukční dynamice, jež se ve vyspělých zemích vyvinula.

(22b) Vezměme si třeba údaje z posledních několika let:

Česká TFR: 1,5-1,7

Polská TFR: 1,3-1,5

Česko je nejméně ateistickou zemí Evropy a „pyšní“ se také největším počtem pornohvězd per capita (mají ovšem velmi striktní imigrační politiku). Polsko sice je svatouškovské, nezdá se ovšem, že by mu to bylo nějak demograficky ku prospěchu.

(23) Twitterový demograf @Cicerone973 se vydal po stopách „krachu porodnosti“, s nímž se od roku 2015 potýká v podstatě celý vyspělý svět.

Birth data 2019

	2018	2019	Chng	Mths	TFR 2010	TFR 2015	TFR 2018	TFR fcast
Denmark	30 414	29 551	-2,8	6	1,87	1,71	1,73	1,66
Norway	27 937	27 653	-1,0	6	1,94	1,73	1,57	1,54
Sweden	79 905	79 314	-0,7	8	1,98	1,85	1,75	1,71
Iceland	1 980	2 050	4,0	6	2,20	1,81	1,71	1,74
Finland	36 389	34 493	-5,2	9	1,87	1,65	1,41	1,34
Ireland	15 659	15 893	1,5	3	2,05	1,87	1,75	1,78
Austria	42 100	40 912	-2,8	6	1,44	1,49	1,48	1,43
Germany	455 343	445 154	-2,2	7	1,42	1,50	1,57	1,52
Switzerland	55 470	54 715	-1,4	8	1,52	1,54	1,52	1,49
Netherlands	127 407	127 754	0,3	9	1,79	1,66	1,58	1,57
France	565 700	562 700	-0,5	9	2,03	1,95	1,87	1,87
Portugal	49 803	49 779	0,0	7	1,29	1,31	1,42	1,45
Spain					1,37	1,33	1,25	
Italy	211 222	206 317	-2,3	6	1,45	1,35	1,29	1,29
Greece	68 144	66 604	-2,3	9	1,48	1,33	1,35	1,35
Estonia	10 939	10 615	-3,0	9	1,72	1,50	1,60	1,65
Latvia	14 688	14 138	-3,7	9	1,35	1,21	1,61	1,59
Lithuania	21 571	21 588	0,1	9	1,50	1,20	1,65	1,70
Poland	264 200	252 300	-4,5	8	1,41	1,32	1,45	1,41
Czechia	66 531	64 735	-2,7	6	1,49	1,57	1,71	1,69
Slovakia	27 731	27 344	-1,4	6	1,43	1,40	1,44	1,45
Hungary	59 373	58 244	-1,9	8	1,25	1,44	1,51	1,51
Slovenia	9 458	9 344	-1,2	6	1,47	1,57	1,60	1,60
Croatia	24 431	23 639	-3,2	8	1,55	1,40	1,46	1,45
Serbia	29 352	29 800	1,5	6	1,40	1,45	1,48	1,53
Romania	123 757	122 122	-1,3	8	1,59	1,58	1,73	1,76
Moldova	16 040	14 615	-9,9	6	1,69	1,65	1,48	1,38
North Macedonia	14 475	12 651	-11,2	8	1,55	1,50	1,44	1,30
Montenegro	4 811	4 603	-4,3	8	1,65	1,74	1,77	1,71
Bosnia and H.	13 045	12 762	-2,2	6	1,27	1,24	1,23	1,20
Rosove	11 014	10 632	-3,5	6	2,27	2,07	2,09	2,03
Russia	1 210 023	1 115 634	-7,9	9	1,57	1,78	1,58	1,49
Belarus*	46 743	42 572	-8,9	6	1,51	1,74	1,45	1,35
Ukraine*	183 404	167 905	-8,5	7	1,44	1,51	1,30	1,22
Georgia	24 312	22 945	-5,6	6	1,99	2,30	2,09	2,00
UK: Northern Ireland	15 316	15 117	-1,7	8	2,02	1,95	1,85	1,83
Scotland	38 725	38 023	-1,8	9	1,72	1,55	1,42	1,39

	2018	2019	Chng	Mths	TFR 2010	TFR 2015	TFR 2018	TFR fcast
USA	815 079	894 215	9,3	3	1,93	1,84	1,73	1,68
Australia**	57 000	57 760	1,3	3	1,95	1,80	1,70	1,68
New Zealand	29 517	29 874	1,2	6	2,17	1,99	1,71	1,68
Puerto Rico	4 905	5 030	3,1	3	1,62	1,34	0,99	1,05
Costa Rica	38 060	37 057	-2,6	7	1,61	1,75	1,65	1,61
Panama					2,43	2,45	2,27	
Colombia	147 813	145 528	-1,2	3	1,57	1,55	1,84	1,85
Kazakhstan	192 668	193 412	0,4	6	2,60	2,73	2,83	2,87
Uzbekistan	324 300	347 400	7,1	6	2,37	2,54	2,52	2,55
Kyrgyzstan	110 131	114 778	4,2	3	3,05	3,19	3,29	3,41
Egypt	784 300	784 800	0,1	4	3,37	3,68	3,05	2,99
Oman**					3,71	3,98	3,59	
Israel	88 383	86 195	-2,5	6	3,03	3,09	3,08	2,97
Hongalia	57 744	58 001	0,5	9	2,60	3,01	2,92	2,95
Japan	834 447	597 171	-5,9	8	1,30	1,45	1,42	1,35
South Korea	205 214	208 195	1,5	8	1,23	1,24	0,90	0,91
Taiwan	119 689	115 395	-3,6	8	1,00	1,18	1,00	1,07
Hong Kong	36 076	34 917	-3,2	8	1,21	1,20	1,07	1,04
Macao	3 905	3 850	-1,4	8	1,19	1,14	0,92	0,91
Singapore	28 762	28 795	0,1	9	1,21	1,24	1,14	1,14
Malaysia	242 253	240 000	-0,9	6	2,17	2,00	1,88	1,80
Mauritius	6 581	6 670	1,3	6	1,55	1,35	1,40	1,44
CA: British Columbia	21 559	21 320	-1,0	6	1,43	1,39	1,28	1,25
Quebec	48 000	48 400	0,8	7	1,70	1,67	1,59	1,58

* Excluding Donetsk and Luhansk
 ** Only Omani nationals
 *** Excluding Victoria, due to severe underregistration in the first 3 months
 Mths: Number of months of data available, e.g. 3 means data from January to March
 Chng: Percentage change compared to the same period one year earlier
 2018 and 2019 data refer to the same period within the year

Žádné opravdu dobré vysvětlení ale nemáme. Kdybych ale musel tipovat, poohlížej bych se vzhledem ke skutečnosti, že k tomu dochází v podstatě všude, spíše po novějších kulturních trendech, jež dále stlačují nebo opožďují pro-natalní preference. Tinder?

(24) Lidské impérium ve světě Warhammer 40K prochází dlouhým obdobím malthusiánského industrialismu.

Jen se nad tím chvíli zamyslete.

DÉLSKÝ POTÁPĚČ

Ve válkách jsou každým rok ztraceny miliardy imperiálních gardistů a desítky planet – ať už následkem anihilace vlastními silami (**Exterminatus**), útoků zabijáckých robotů, démonických biokonstruktů či zvráceností z temných cizích sfér. V čele říše navíc stojí pověřčiví idioti. Přesto lidstvo zjevně netrpí většími demografickými potížemi a neustále jsou osídlovány další a další planety.

---

(25) Nikdo nemá ani přibližnou představu o nosné kapacitě naší průmyslové globální ekonomiky – s jistotou lze říct snad jen to, že **limity růstu** se stále nacházejí daleko za horizontem.

Osobně odhaduji, že naše planeta dokáže uživit přinejmenším sto miliard obyvatel.

Článek Anatoly Karlina **Top 25 Cool Demographics Facts** vyšel na stránkách *Unz Review* 5. listopadu 2019.